

Aanmeldformulier

Voor : Bureau Edustandaard
Van : Jordy van den Elshout, namens de Werkgroep UBV
Datum : 17-6-2021
Betreft : Verzoek in beheername UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9

Toelichting op de toepassing van dit aanvraagformulier

Doel

Op basis van de antwoorden op de vragen in dit aanvraagformulier stelt bureau Edustandaard een advies op. Bij twijfel over de relevantie, het werkingsgebied of kwaliteit kan bureau Edustandaard besluiten een gesprek te voeren met de indiener. Het advies zal aan de indiener aangeboden worden voor een respons en vervolgens aan de Architectuurraad en de Standaardisatieraad worden voorgelegd.

Dit aanvraagformulier kent een *standaard formaat*, zodat de ketenpartijen die aan afspraak in beheer willen brengen, bekend zijn met de vragen en ook de rationale erachter begrijpen. En zodat Architectuurraad, Standaardisatieraad en alle belanghebbende ketenpartijen zich snel en effectief kunnen informeren over hetgeen van belang is met betrekking tot deze nieuwe afspraak. Een belangrijke leidraad voor het advies van Bureau Edustandaard is het document 'Afspraken en handreikingen ten behoeve van ontwikkeling, beheer en implementatie van afspraken in beheer bij Edustandaard', te vinden op [de website van Edustandaard](#).

Doelgroepen:

- **Bureau Edustandaard** beoordeelt op basis van deze vragenlijst in hoeverre aan de criteria is voldaan. Het bureau adviseert hierin de indiener en Standaardisatieraad,
- Andere **standaardisatiewerkgroepen bij Edustandaard** die nu of in de toekomst met deze afspraak te maken zullen krijgen,
- De **Architectuurraad** bewaakt en beoordeelt de samenhang met de andere afspraken (architectuur) die in beheer of geregistreerd zijn bij Edustandaard en brengt hierover advies uit voor de Standaardisatieraad,
- De **Standaardisatieraad** zal op basis van de vragenlijst en de adviezen besluiten om de afspraak al dan niet in beheer te nemen of te laten registreren bij Edustandaard,
- alle **ketenpartijen** die direct of indirect met deze nieuwe afspraak te maken gaan krijgen (informatiepositie, ketentransparantie).

Beheer of registratie

Dit aanvraagformulier wordt in principe gebruikt voor het in beheer laten nemen van een afspraak¹ bij Edustandaard. Alle ketenpartijen verenigd bij Edustandaard hebben zich er ook aan geconformeerd om afspraken tussen partijen die betrekking hebben op uitwisselingen in de ketens, formeel in beheer te brengen bij Edustandaard. Er bestaat ook de mogelijkheid tot registratie van een afspraak, dat is in het algemeen van toepassing op afspraken waar de exacte governance nog moet worden vastgesteld. Vaak is de intentie er wel om het beheer in een later stadium formeel bij Edustandaard onder te brengen.

Let op: Bij het beantwoorden van de vragen graag verwijzingen naar de documentatie opnemen. De antwoorden moeten terug te vinden zijn in de bijbehorende documentatie.

¹ Waar afspraak staat kan ook (informatie)model, begrippenset of architectuur gelezen worden.

De vragen

1. Om welke afspraak gaat het?
 - 1.1. Wat is de naam en laatste wijzigingsdatum?

Naam	datum
Uniforme Beveiligingsvoorschriften - Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer	27-5-2021

- 1.2. Geef een overzicht van de bijbehorende documentatie, online en offline.

titel en/of URL	auteur(s)	versienummer	Status
UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.5	Jordy van den Elshout	0.5	Concept
UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9	Jordy van den Elshout	0.9	Definitief

2. Beschrijf de afspraak:
 - 2.1. Waar gaat de afspraak over?

Antwoord	Verwijzing
<i>"In deze standaard worden afspraken voor veilig en betrouwbaar e-mailverkeer behandeld, die bijdragen aan de afleverbetrouwbaarheid van e-mail en bescherming van domeinnamen tegen misbruik, zoals phishing. De beveiligingsstandaarden die hiervoor van belang zijn (SPF, DKIM en DMARC) en de juiste toepassing ervan, worden toegelicht. Dat geldt ook voor de toepassing van STARTTLS en DANE, die de communicatie tussen mailservers beveiligt. Beveiligingsstandaarden voor beveiliging van het e-mailbericht zelf, zoals versleuteling of ondertekening, vallen buiten scope en worden niet behandeld. Dat geldt ook voor de verdere afhandeling binnen de e-mailtoepassing zelf."</i>	Edustandaard Website, afspraak UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9

- 2.2. Wat is de aanleiding geweest? (Bijv. wettelijke kaders, een projectdoelstelling of vanuit een bedrijfs- of ketenmissie.)

Antwoord	Verwijzing
<i>"Bureau Edustandaard heeft een (advies)verzoek van het 'Ketenregieoverleg PO-VO' (hierna: KRO) gekregen voor de implementatie van de WDO-beveiligingsstandaarden in het onderwijs. Bureau Edustandaard heeft daarvoor de werkgroep Uniforme beveiligingsvoorschriften (UBV) de opdracht gegeven om WDO-beveiligingsstandaarden in onderwijscontext te plaatsen en uit te werken in voorschriften."</i>	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 1.1.

- 2.3. Wat is het doel?

Antwoord	Verwijzing
<i>"De afspraak 'UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer' beoogt een aantal standaarden voor e-mailverkeer in samenhang te beschrijven zodat ze goed implementeerbaar zijn in het onderwijsdomein. Dit verhoogt de afleverbetrouwbaarheid van e-mail en vermindert de kans op misbruik van domeinnamen in de sector (zoals phishing). Verder verhoogt het het gebruik van beveiligde communicatie tussen mailservers, wat bijdraagt aan de integriteit en vertrouwelijkheid van het e-mailverkeer. Let wel, niet het e-mailbericht zelf. Daar zijn andere beveiligingsstandaarden voor nodig, zoals versleuteling en ondertekening."</i>	Edustandaard Website, afspraak UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9

- 2.3.1. Wat gaat er fout als de afspraak niet geaccepteerd wordt door het veld?

Antwoord	Verwijzing
Wanneer de afspraken niet worden gevolgd, kan dat negatieve impact hebben op de:	Staat niet expliciet beschreven. Is af te leiden van

a. afleverbetrouwbaarheid van e-mail b. bescherming tegen misbruik van (e-mail)domeinnamen door derden (phising) c. de integriteit en vertrouwelijkheid van het e-mailverkeer (niet het bericht zelf)	de toegevoegde waarde van de standaarden. Zie Paragraaf 2.1.
---	--

2.3.2. Hoe urgent is de afspraak?

Antwoord	Verwijzing
Belangrijk, maar niet urgent. Beveiligingsstandaarden staan reeds op de lijst met verplichte standaarden voor (semi)overheid, echter zijn deze niet nader uitgewerkt voor het onderwijs.	

2.3.3. Biedt de afspraak een volledige oplossing voor het beoogde doel en de beoogde doelgroep?

Antwoord	
Het doel is in samenhang presenteren van een eenduidige set van voorschriften waarmee de veiligheid en betrouwbaarheid van e-mailverkeer in het onderwijs bevorderd wordt. De afspraken zijn daarvoor compleet, echter is daar wel een kanttekening bij te plaatsen. Door het ontbreken van DNSSEC bij een aantal grote partijen (zoals in Office 365), kan DANE in veel gevallen niet toegepast worden. Dit is wel een kwestie van tijd, aangezien dit wel op de roadmap staat.	

2.4. Wat is het werkingsgebied? (Bijv. onderwijssectoren, organisaties.)

Antwoord	Verwijzing
<i>“Deze voorschriften zijn bedoeld voor schoolinstellingen en andere organisaties die e-mail verzorgen en/of beheren voor het onderwijs. Dat geldt voor de hele onderwijssector (PO, VO, MBO en HO).”</i>	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 1.3.

2.5. Wat is het toepassingsgebied? (Bijv. administratieve domein, onderzoek, leermiddelendomein.)

Antwoord	Verwijzing
Voorschriften gelden voor al het e-mailverkeer binnen het onderwijs. Zowel van de leveranciers als van schoolinstellingen, zoals van docenten en leerlingen zelf. In de voorschriften wordt ook geadviseerd om onderscheid te maken tussen e-mailstromen, bv. tussen e-mail voor marketing en e-mail van leerlingen en studenten.	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 3.1.

2.6.

Op welke (keten)processen heeft de afspraak betrekking? (Bijv. in- en uitschrijfprocessen tussen instellingen.)

Antwoord	verwijzing
Zie antwoord bij vraag 2.5.	

2.7. Wie is de doelgroep? (Bijv. DUO, onderwijsinstellingen, LAS-systemen, uitgevers.)

Antwoord	Verwijzing
<i>“Deze voorschriften zijn bedoeld voor schoolinstellingen en andere organisaties die e-mail verzorgen en/of beheren voor het onderwijs. Dat geldt voor de hele onderwijssector (PO, VO, MBO en HO).”</i>	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 1.3.

2.7.1. Bestaat de afspraak uit verschillende delen die zich op verschillende doelgroepen richten en zo ja, welke?

Antwoord	Verwijzing
Nee, de voorschriften gelden voor al het e-mailverkeer. Ongeacht de partij.	

2.8. Wat is de samenhang van deze afspraak met andere afspraken en standaarden?

2.8.1. Is de afspraak gebaseerd op (afgeleid van of gerelateerd aan) (inter)nationale standaarden en zo ja, welke?

naam standaard + wat is de samenhang	versie	Datum	verwijzing
De meeste voorschriften komen voort uit de WDO-Beveiligingsstandaarden, de lijst met verplichte open standaarden van Forum Standaardisatie.			Link

3. Is de afspraak breed geaccepteerd door de doelgroep?

3.1. Welke partijen en welke personen waren betrokken bij de ontwikkeling?

antwoord	verwijzing
<p>Werkgroep</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennisnet - DUO - The Learning Network - Surfnet - Thieme Meulenhof - Odin Groep <p>Daarnaast is een consultatie geweest, die onder de aandacht is gebracht bij de achterban van de werkgroepleden en het netwerk IBP VO/PO.</p>	

3.2. Wie zijn op welke manieren ingelicht over de afspraak? (Bijv. bijeenkomsten, seminars, FAQ's op websites, fora, papers.)

antwoord	verwijzing
Genoemde partijen zijn onderdeel van de werkgroep en hebben hun achterban gevraagd te reageren op openbare consultatie.	

3.3. Zijn er openbare verslagen en/of besluitenlijsten van bijeenkomsten die aantonen dat de afspraak breed is geaccepteerd en zo ja, welke? Verwijs eventueel naar personen waar de betreffende schriftelijke vastleggingen kunnen worden opgevraagd

antwoord	verwijzing
Alle afspraken en voorschriften zijn expliciet nagelopen tijdens de bijeenkomsten met de werkgroepen.	Zie verslag van de bijeenkomsten UBV op Edustandaard.

3.4. Zijn er toepassingsvoorbeelden waarin de afspraak al is gebruikt en zo ja, welke?

antwoord	Verwijzing
Kennisnet heeft voor haar websites en domeinnamen de meeste voorschriften toegepast.	Niet aanwezig. Website van Kennisnet kan gecontroleerd worden met de test op internet.nl

4. Hoe ziet de implementatie of toepassing van de afspraak eruit?

4.1. Is er een implementatiehandleiding en/of andere implementatieondersteuning beschikbaar en zo ja, welke?

antwoord	Verwijzing
Hier is apart aandacht aan besteed. In het laatste hoofdstuk van de voorschriften is een stappenplan toegevoegd. Met name om verstoringen te voorkomen, aangezien het toepassen van de voorschriften gefaseerd moet plaatsvinden.	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Hoofdstuk '5. Aanpak voor implementatie'

- 4.2. Is er een tool beschikbaar om implementatie van (delen van) de afspraak op correct gebruik te toetsen zo ja, welke? Zo nee, voor welke delen zou dit wel denkbaar zijn?

antwoord	verwijzing
Ja, deze - internet.nl - is ook opgenomen in de voorschriften. Deels geeft deze direct weer dat er onjuiste configuraties worden gebruikt. Overige punten dienen zelf gecontroleerd te worden o.b.v. de voorschriften. "Op de website internet.nl kan eenvoudig de toepassing van deze standaarden worden gecontroleerd."	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 2.1, laatste alinea.

- 4.3. Wat is de globale inschatting voor wat de kosten, benodigde tijdsinvestering en/of expertise voor de betrokken partijen zijn voor de implementatie?

antwoord	verwijzing
Er wordt alleen gebruik gemaakt van open standaarden, die in de meeste gevallen zonder extra kosten beschikbaar zijn in systemen of diensten. Indien gekozen wordt voor extra tools die ondersteuning en efficiëntie kunnen bieden, dan kan dit kosten met zich meebrengen. De tijdsbesteding is afhankelijk van het aantal e-mail stromen en de complexiteit ervan. De implementatie zal veelal door de ICT-afdeling verzorgd kunnen worden. De benodigde expertise is afhankelijk van de situatie: de e-mailsystemen zelf beheerd worden of onderdeel is van een cloudoplossing. Dat staat per voorschrift toegelicht.	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, per voorschrift, zie 'Implementatie:

5. Hoe zijn het beheer en de doorontwikkeling geregeld?

- 5.1. Onder welke samenstelling gaat het beheer vallen? (Bijv. onder een bestaande werkgroep of een nieuw op te richten werkgroep of is er de wens om het beheer bij een werkgroep van Edustandaard te beleggen.)

Antwoord	verwijzing
"Binnen Edustandaard wordt periodiek (minimaal eenmaal per jaar) de opzet en de werking van de voorschriften besproken met alle relevante stakeholders die vertegenwoordigd zijn in de Standaardsatieraad. Hiertoe wordt input verzameld vanuit de Edustandaard werkgroep Uniforme beveiligingsvoorschriften en vanuit Edu-K."	UBV Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer v0.9, Paragraaf 1.6

- 5.2. Bij wie kan men terecht voor vragen over beheer, toepassing, doorontwikkeling van de afspraak? (bijv. via info@edustandaard.nl)

Antwoord	Verwijzing
Vragen en suggesties voor verbetering kunnen gemaïld worden naar info@edustandaard.nl onder het onderwerp UBV - Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer.	

- 5.3. Wat is de globale inschatting van wat de kosten, benodigde tijdsinvestering en/of expertise voor de betrokken partijen zijn voor het beheer en doorontwikkeling van de afspraak?

Antwoord	Verwijzing
Dit levert een besparing op. Waar de werkgroepen van standaarden eerst zelf kosten, tijd of expertise moesten inzetten, wordt dit nu centraal gedaan. Benodigde middelen zitten met name op het vlak van tijd en expertise, welke door de werkgroep UBV worden geleverd.	

6. Hoe ziet de geschiedenis en toekomst van de afspraak eruit?

6.1. Wat is de **roadmap** m.b.t. de doorontwikkeling van de afspraak? (bijvoorbeeld kunnen andere toepassingsgebieden en sectoren worden voorzien)

antwoord	verwijzing
Naast voorschriften voor Veilig en Betrouwbaar e-mailverkeer, zijn er ook andere uniforme beveiligingsvoorschriften, zoals 'UBV Security Headers' en 'UBV Domeinnaambeveiliging'.	Standaard Agenda UBV

6.2. Wat is de roadmap m.b.t. de **implementatie** van de afspraak?

Antwoord	verwijzing
<p>Er is geen roadmap voor de implementatie. Wel is er een idee wat op dit moment binnen Kennisnet wordt getoetst. Het gebruik maken van het dashboard van internet.nl, die de mogelijkheid geeft om een batch van domeinnamen te scannen op de meeste eisen uit de voorschriften. Dit dashboard kan ook ingezet worden voor alle gebruikte domeinnamen in het PO/VO. Op basis hiervan - indien gewenst - gestuurd worden.</p> <p>Voor het MBO en HO wordt dit reeds door Surf gedaan. Zij scannen eens per kwartaal de domeinnamen en publiceren de resultaten hiervan op een afgeschermd pagina.</p>	

7. Welke copyrights en andere voorwaarden zijn van toepassing op de afspraak?

7.1. Kan het intellectuele eigendom - m.b.t. mogelijk aanwezige patenten - van de afspraak onherroepelijk op een royalty-free basis aan Edustandaard ter beschikking worden gesteld?

Antwoord	verwijzing
In de meeste gevallen wel, echter zijn sommige afspraken overgenomen van NCSC. In deze documenten zijn echter geen rechten aangegeven.	

7.2. Is het voor een ieder mogelijk om de afspraak (inclusief alle bijbehorende documentatie) te kopiëren, beschikbaar te stellen en te (her)gebruiken om niet?

Antwoord	verwijzing
<i>"De licentie op de voorschriften is CC BY 4.0 (Attribution 4.0 International). Dit betekent in eenvoudige termen dat je vrij bent om het werk te delen en te bewerken, mits je bronvermelding toepast. Let wel op dat de voorschriften specifiek is ontworpen voor de onderwijssector."</i>	Webpagina UBV TLS